

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJU LJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

SKUPLJAJMO NARODNO BLAGO
IZ ISTRE! ONO NAJRJEČITJE GO-
VORI, DA JE ONO ZEMLJA NAŠA.
DA JE ONO KRV NAŠA!

Današnji položaj

Teški događaji odigravaju se u svijetu. Dobar dio Evrope nalazi se u ratu. Zbilja, ovo je tek početak rata i niko ne zna, kako dugo će trajati, kada i kako će svršiti, ali razne okolnosti i činjenice, da su u ratu velike sile i da su jake u svim sredstvima, koja odlučuju u ratu, davaju naslućivati da će rat dugo trajati i da će tražiti mnogo žrtava. Nema sumnje i o tome da će jedan ovako težak rat imati teške posljedice, posljedice ekonomskog, socijalnog i političkog karaktera.

Na prvi pogled tvore razlog za sukobe među raznim državama nacionama (etnografska) pitanja. Kako su se velike nacije na zapadu (Englezi, Francuzi, Španjolci itd.) ujedinile toliko da njihove države obuhvaćaju više ili manje sve njihove suplemenike, tako imaju i drugi narodi tendenciju za ujedinjenjem svih onih teritorija, koji su obitavani po njihovim suplemenicima. Nacionalitetni princip, koji je stvorio i našu Jugoslaviju dao je moralnog prava današnjoj Njemačkoj da traži prisajedinjenje Austrije i Sudeta; ovo je pitanje, na koji Njemačka oslanja svoje zahtjeve na Gdansk i neke dijelove Poljske, za koje tvrdi da su njezini nacionalni teritoriji.

Nacionalni princip dominira nad ostalima i to s pravom, jer je veza koja veže pripadnike iste nacije, najjača. I kad bi se Evropa uredila na toj bazi, bilo bi to sigurno najsolidnije i najtrajnije uređenje. Na žalost se dosada pri određivanju granica nije uzimalo za podlogu faktično stanje na terenu, nego su i oni, koji su se uvijek pozivali na nacionalni princip i na toj bazi izgradili svoje države, u praksi — ako im je samo njihova moć to dozvolila — pokazivali teritorijalne aspiracije, koje su išle daleko preko onoga, što bi odgovaralo nacionalitetnom principu. Tako da je mjesto pravde — principa — bila dosada odlučujuća sila.

Medjutim nije samo etnografski princip razlog sukobima među državama, nego igra i ekonomsko pitanje važnu ulogu. Mora se priznati da svijet, zaista, nije pravedno podijeljen u pogledu prirodnog bogatstva, kojima raspolažu razne države, pa bi prema tome jedna pravednija podjela svijeta davala više garancije stabilnosti i mirnog razvoja u svijetu nego danas. Ali dok su dosada u historiji sebi prisvojili bogatije teritorije oni, koji su raspolagali većom snagom, tako vidimo i danas, da za sebe traže veće životne prostore oni, koji su jači, jer — kažu — inače ćemo si to sami uzeti. Znači da i danas ima da se dijeli svjetsko bogatstvo ne po pravdi nego među one, koji su jaki. Dakle, i tu mjesto pravde ima da odlučuje sila.

No kod novog uređenja Evrope i svijeta, poslije svršenog rata, svakako da će igrati jednu od najznačajnijih uloga i socijalno pitanje. Jer, ma što se kazalo, sigurno je, da je jedan od najvažnijih razloga današnje društvene krize u svijetu, pomanjkanje socijalne pravde. Kapitalizam, koji je u toku prošlog vijeka učinio čovječanstvu nesumljivo velikih usluga, tako se je razvio i zauzeo takve forme, da su duboke i temeljite reforme u današnjem gospodarsko-društvenom redu neophodno potrebne. Kapitalizam štiti i uporno brani svoje stepene pozicije, ali široke mase naroda su one, koje liju krv na bojni poljanama i njihova svijest će tražiti, da se u novom svijetu zavede nov red, koji će voditi više računa o socijalnoj pravdi.

Za budućnost našu mi možemo danas zabilježiti dvije činjenice, koje su veoma utješne za nas i koje opravdavaju najbolje nade za budućnost naše zemlje. Prvo je činjenica da je dosadašnjim rješavanjem hrvatskog pitanja nastupila u državi nova era i nova atmosfera; opravdana je nada da će se unutrašnja konsolidacija države izvršiti naglim tempom i tako stvoriti nova Jugoslavija, koja će predstavljati jedan jak i solidan blok zadovoljnih građana, a svi znamo da je zadovoljstvo građana najjača podloga svakoj državi.

Druga činjenica leži u dobrim i prijateljskim odnosima između naše države i bratske Bugarske. Ovi dobri odnosi ne mogu se precijeniti u današnjoj situaciji. Osobito danas, kada su pojedine članice balkanskog sporazuma dovedene u položaj da svaka štiti svoje posebne interese, što uza povezanost Bugarske i Jugoslavije predstavlja faktor od najveće važnosti za cijeli Balkan i za mir na Balkanu, a osobito pak za cjelokupno južno slavenstvo. Jedna tako uskopno povezana država, u kojoj je zadovoljstvo građana najjača podloga svakoj državi, a svi znamo da je zadovoljstvo građana najjača podloga svakoj državi.

SPREMENBE PRIIMKOV IN KRSTNIH IMEN

Priimki in krstna imena po novi odredbi

V zvezi z novim zakonikom, ki je pred kratkim stopil v veljavo v Italiji, je sedaj izšla kot posebna priloga uradnega lista nova odredba o civilnem stanju. Ker zadevlja v marsikaterem pogledu tudi emigrante, tako glede rojstev, porok, smrtnih slučajev in drugega, se bomo na ta vprašanja še povrnili in čitateljem obrazložili določbe novega zakona. Za danes se hočemo omejiti samo na one člene, ki govorijo o krstnih imenih in priimkih.

Nova odredba povsem potrjuje zakon od 8. marca 1928, ki je »uredil« vprašanje krstnih imen. Člen 72 nove odredbe se namreč glasi:

»Prepovedano je dati otroku ime še živega očeta, brata ali sestre, enako je prepovedano dati otroku kak priimek kot krstno ime, ali mu dati ime (pri otrocih nepoznanih staršev tudi priimek), ki bi bilo smešno, sramotilno ali nasprotno javnemu redu, dobremu običaju ali nacionalnemu in verskemu čustvovanju. Tudi je prepovedano dajati za krstno ime krajevna ali sploh geografska imena, in če gre za otroka italijanskega državljanstva, tudi vsako tuje ime.

Ako bi kdo hotel dati otroku ime, ki nasprotuje tem določbam, ga bo uradnik civilnega stanja opozoril na prepoved, in če bo predlagatelj vztrajal pri svojem sklepu, bo uradnik sam dal otroku ime.

Protiv temu ukrepu uradnika civilnega stanja, ki daje otroku ime ali priimek v smislu tega člena, smejo državni pravdnik in drugi interesiranci vložiti vtok na tribunal po formalnostih, ki se zahtevajo za izpremembo listin civilnega stanja.

Enako potrjuje nova odredba tudi zakon, na podlagi katerega se poitalijančujejo vsi slovenski priimki, in sicer tudi proti volji prizadetih. Člen 164 se namreč glasi:

»Nič se ni izpremenilo glede določb zakonskega dekreta od 10. januarja

1926, šte. 7, izpremenjenega v zakon od 24. maja 1926 šte. 898, ter dekreta od 7. aprila 1927, šte. 494 in dekreta od 31. maja 1928, šte. 1367, ki urejujejo zopetno pretvorbo v italijansko obliko priimkov v anektiranih zemljah, pri čemur pa naj se upoštevajo določbe glede priimkov oseb, ki so židovskega plemena.

Odredba potrjuje tudi vse dosedaj veljavne določbe glede izpremembe že prej naloženih krstnih imen in daje državnemu pravdniku najširšo pravico za rektifikacije, ki bi bile v javnem interesu.

Člen 166 pa izrecno pravi:

»Uradno se izpreminjajo (pri čemur se po možnosti upoštevajo želje prizadetih glede novega imena) krstne listine, ki so se izstavile po dnevu, ko je stopila ta odredba v veljavo:

1) kadar so se v nasprotju s prepovedjo člena 72 dali priimki kot krstna imena ali taka krstna imena, (odnosno pri otrokih neznanih staršev tudi priimki) ki so smešna, sramotilna ali ki žalijo javni red, dobri običaj ali nacionalni in verski čuti...«

»Enako se uradno rektificirajo v smislu prejšnjega odstavka, rojstne listine sedaj še živčih oseb, katere so bile izstavljene pred objavo te odredbe, ako vsebujejo imena, ki so smešna ali sramotilna ali taka, da žalijo javni red, dobri običaj ali nacionalni in verski čuti...«

Oblasti pa imajo pravico izpremeniti tudi imena, ki so jih prejeli otroci — italijanski državljanji, rojeni v inozemstvu. Člen 169 pravi:

»Tribunal kraljevine so pristojni za izpreminjanje listin civilnega stanja, ki so bile predložene od tujih oblasti, in vknjižene v registre kraljevine. V primerih, ko bi se opustil prepis take v inozemstvu izstavljene listine v registre kraljevine, so pristojni tribunali upravičeni zahtevati sestavo take listine.«

P. P.

PUTEVI ZA PROMJENU PREZIMEN

Vrlo su rijetki ljudi u svijetu koji žele da promijene svoje prezime. Ono ih veže na njihove roditelje, na predke, na rodbinu. Ono ih često potječe na njihovo porijeklo, na kraj gdje su predci živjeli, na kuću, gdje su se rodili već davni pokojnici istog prezimena. Prezime je nešto nerazdruživo od ličnosti čovjeka. Ono se ne stiče svojim duševnim ili tjelesnim naporima, ono se prima od roditelja isto onako kao i život.

I onim rijetkima, koji bi željeli promijeniti prezime same vlasti stavljaju velike ograde, jer promjena prezimena prouzrokuje poremećaj u evidentiranju kod civilne i vojničke administracije i kod sudstva. Mogu nastati za stranku fatalne posljedice kod juridičkih postupaka. Radi toga se s najvećom opreznosću provodja procedura promjene prezimena. To je tako u Italiji.

U Italiji postoje tri puta. Prvi normalni se vrši po novim odredbama o matičnom stanju, a koje su identične sa odredbama zakona iz godine 1865. Po tome se svako ime može promijeniti u drugo, ali uz vrlo velike poteškoće. Molbu dobro motiviranu i snabdjevenu dokumentima koji opravda-

vaju traženje promjene prezimena treba poslati putem min. pravde kralju. Predmet se mora dati jednom advokatu. Molba ne može biti uzeta u razmatranje, ako državno odvjetništvo i ministarstvo pravde nisu dali povoljno mišljenje. Kod tog postupka propisane su takse dosta visoke tako da samo za takse i objave treba platiti najmanje 500 lira. Procedura je dosta duga, najmanje godinu dana, a često puta traje godinama. Ako nema zaista vidnih razloga molba se odbija.

Drugi put ne obuhvaća generalno sva imena. Ovdje se radi samo o imenima sramotnih, smiješnih ili kad označuju nezakonito porijeklo, kao na primjer Asino, Somaro, porco, Mulo, Esposito (nahoče). Za promjenu takovih prezimena vrijede sadašnje odredbe o matičnom stanju iste kao u zakonu od 1936. Molba za promjenu prezimena se šalje državnom odvjetništvu kod apelacionog suda, koji i donosa odluku. — Ovdje treba platiti takse, jedino su od taksa oslobođeni vrlo siromašni, koji dokažu svoje siromaštvo poreskim uvjerenjem.

BRISANJE ENGLESKIH NATPISA

U Rimu su pod kontrolom policije odstranili protuengleske natpise. — Ovi natpisi koji sadržavaju razne parole protiv Engleske bili su ispisani po rimskim ulicama još za vrijeme abesinskog rata, naime radi sankcija.

»ČIKE« SO POBIRALI

Tržaški listi pišejo, da so oblasti zaprlje 6 oseb, ki so pobirali po cestah in lokalih ogork cigarete. Te so: Emil Zalelet, Anton Klanjšček, Ovidij Gottardis, Ivan Ferjan in Valentin Rusjan.

Narodne noše marširajo

»Popolo di Trieste« od onega tedna je prinesel med drugim sliko, ki predstavlja skupino žen fašističnega društva »Floriano Beuzzar« (Bevčar!) kako korakajo z vojaškim korakom v štiristopih po tržaških ulicah. Pred oddelkom pa nosi ena članice društveno fašistično zastavo. Ničesar ne bi bilo čudnega na tej slici, če bi ne bile vse te članice z zastavo nošo vred v naših škedenjskih narodnih nošah.

situaciji interesi identični i da moraju prema tome dijeliti istu sudbinu, u potpunosti bi nadomjestila sve one koristi, koje je dosada naša država imala od balkanskog sporazuma. Po našim informacijama, koje imamo iz Bugarske, takva uska i najuža suradnja na bazi prijateljstva, bratstva i jednakosti moguća je i čak željena. Zato kao dobri Južni Slavani od sveg srca želimo da što prije

do toga dodje u interesu cjelokupnog južnog slavenstva i njegova značaja za budućnost balkanskog poluostrva.

Pored dosadašnjih to bi bila jedna nova lekcija, koju daje Balkan ostalom »balkaniziranom« svijetu. To bi bila jedna nova svijetla točka u povijesti Južnih Slavena kao i slavenstva uopće, a bila bi i jedan snažan prilog miru i konsolidaciji Evrope. Adriaticus

Zakon o Južnem Tirolu

Zakon z dne 21. avgusta 1939. št. 1241 o predpisih glede izgube italijanskega državljanstva za osebe nemškega porekla in jezika, bivaajoče v Gornjem Poadižju.

Člen 1.

Osebe nemškega porekla in jezika, bivaajoče v občinah Gornjega Poadižja, pa tudi, če stanujejo drugje, — katere so pridobile italijansko državljanstvo na podlagi saintgermenske pogodbe, spojene z zakonom z dne 26. septembra 1920, šte. 1322, in s predpisi izdanimi v zvezi z izvedbo iste pogodbe, morajo, če se nameravajo preseliti v Nemčijo, izjaviti, da se odpovedo italijanskemu državljanstvu, in to pred preselitvijo.

Pričujoča naredba velja tudi za italijanske državljanke potomce oseb, označenih v prejšnjem odstavku.

Člen 2.

Izjavo o odpovedi je treba predložiti prefektu pokrajine, v katero spada občina, kjer je prizadeti ali njegov potomec vpisan v seznam italijanskih državljanov na podlagi čl. 1. kr. zakona z dne 30. decembra 1920, šte. 1890, in člena 14. predsedniškega odloka z dne 1. februarja 1922, objavljenega v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale« z dne 14. februarja 1922, šte. 37.

Po ugotovitvi, da obstojajo pogoji predvideni v čl. 1, izda prefekt prizadetemu izjavo, da je vzel na znanje odpoved, in čim dobi sporočilo o podelitvi nemškega državljanstva, odredi izbris prizadetega iz seznama italijanskih državljanov.

Člen 3.

V slučaju, da je bilo italijansko državljanstvo pridobljeno po kr. odloku v smislu čl. 2. kr. odloka — zakona z dne 29. januarja 1922, šte. 43, prevedenega v zakon z dne 17. aprila 1925, šte. 473, je treba izjavo o odpovedi predložiti ministru za notranje zadeve, kateri ukrene analogno kakor je odrejeno v drugem odstavku člena 2.

Člen 4.

Oni, ki so izgubili italijansko državljanstvo v smislu pričujočega zakona, so oproščeni vojaške službene dolžnosti, razen tega se napram njim ne izvajajo odredbe člena 9. zakona z dne 13. junija 1912, šte. 555.

Čle 5.

Izguba italijanskega državljanstva na podlagi pričujočega zakona je raztegnjena tudi na ženo in nedoletne otroke.

Odredbe na podlagi členov 3. in 9. zakona z dne 13. junija 1912, šte. 555 se ne izvajajo napram onim, ki so izgubili italijansko državljanstvo radi izgube državljanstva samega v smislu pričujočega zakona njihovih roditeljev, imajočih očetovsko oblast.

Člen 6.

Izjave o odpovedi italijanskemu državljanstvu, predložene na podlagi členov 2 in 3, so proste vsake takse.

Člen 7.

Pričujoči zakon stopi v veljavo z dnem njegove objave v uradnem listu (»Gazzetta Ufficiale«) kraljevine Italije.

Brojno stanje pučanstva u Istri

Pula — Na osnovu popisa pučanstva iz godine 1936 stanje stalnog pučanstva u puljskoj pokrajini iznosilo je 294,492 duše. Po općinama imaju: Pula 46,259; Pazin 19,094; Piran 15,117; Pola 12,036; Kopar 11,995; Vodnjan 11,265; Buzet 10,222; Rovinj 10,028; Labin 9,995; Izula 9,771; Cres 7,570; Buje 7,293; Umag 7,112; Arsija 6,978; Mali Lošinj 6,856; Dekani 6,803; Motovun 6,692; Žminj 5,891; Oprtalj 5,709; Vrsar 5,565; Barban 5,366; Višnjan 5,071; Vižinada 4,998; Šmarje 4,820; Plomin 4,678; Tinjan 4,268; Grožnjan 3,977; Kanfanar 3,894; Boljun 3,843; Marezige 3,518; Lanišće 3,480; Svetičenat 3,445; Brtonigla 3,242; Roč 2,743; Bale 2,557; Novigrad 2,517; Herpelje—Kozina 2,399; Sušnjeva 2,158; Veli Lošinj 1,992; Nerezine 1,904; Osor 1,047 i Brioni 310 duša.

ITALIJA IMA 44,371,000 STANOVNIKA

Prema službenim podacima objavljenim ovih dana koncem kolovoza mjeseca u Italiji je bilo 44,371,000 stanovnika. U svih 98 pokrajina u mjesecu kolovozu rođeno je 86,121 dijete, a umrlo 45,698 ljudi. — Prema tome višak pučanstva u tom mjesecu iznaša 40,423. — Za to vrijeme sklopljeno je 19,668 brakova.

ZEJANI

Mat je va Žejani
Nesla črešanj breme,
V zamen su davali
Kapuzovo seme...
Žejanci, Žejanci
Črne ste va lice:
Al Vaš ugljen dava
Bele povetice...
Žejanac je pinku
Strlail v kacu uia
I plakal je jako
Da j' sa cesta čula;
A kad mu je Viko
Frišku tel dat drugu,
Zel je onu — s kaci
I pozabil tugu...
A Žejankan lepen
I po vražje šaren
Kratki su hrhani
I mladen i staren!!
Se v opankeh mehkeh
Lepo tandaraju
Se se zibljuje — kako
Samo ne znaju...
Žejani, Žejani
Lepo selo naše —
Su li još onako
Bele ovce vaše...?

Tončić

Iskanje premoga in železa
v okolici Postojne

Vse v zvezi z naporu italijanske vlade za osamosvojitve zlasti vojne industrije, se vlagajo vedno večje sile, da bi se našle doma vse potrebne surovine. O tem je naš list že mnogo pisal, a kljub temu prihajajo dan na dan vedno nova poročila o vsem, kar se v tem smislu dela. Tako se glasi najnovejše poročilo, da iščejo sedaj premog in železo v okolici Postojne kjer vsi znaki kažejo, da leži v neki gotovi globini premog in sicer nekako take vrste kot v Raši, poleg tega pa da leži tu tudi železo. Dela na preiskovanju terena se nadaljujejo z vso vnemo, vendar pa so otežkočena vsled bližnje podzemne postojnske jame, ki vsekakor mora ostati neokrnjena, ker pomeni samo zase zelo bogat »rudnik«.

Mnogokrat pa so se vsa taka dela pokazala kot brezuspešna, ker ležišča niso bila tako velika, da bi se jih splačalo izkoriščati in graditi drage na-prave.

Za tatove so jih imeli

Gorica, septembra 1939. — Ko so se 18-letni Ivan Petrič, 19-letni Cvetko Poberaj in 24-letni Ivan Čibej vračali od št. Mavra kjer so se kopali, nazaj domov v Solkan, so bili nenadoma napadeni, ko so šli mimo vinograda. — Vsi trije so bili ranjeni od šiber in rešilni avto jih je odpeljal v bolnišnico, kjer se bodo morali zdraviti 15 dni. Zadevo so vzeli v roke karabinerji, ki so ugotovili, da je streljal nanje neki vinogradnik, ki je mislil, da so to bili tatovi, kateri so mu prejšnjega dne pobrali precej grozdja.

Proti povišanju cen kolesom

Trst, septembra 1939. — Ko je prenehal promet z avtomobili zaradi pomanjkanja bencina, ni mnogim preostalo drugega, kakor da kupijo kolo, da bi na ta način prišli preje v delavnico, urad itd. Kakor v trgovinah z živili, tako so tudi trgovci s kolesi pričeli navijati cene, ko se je ta vrsta trgovine v zadnjem tednu zelo razvila. Zaradi tega bodo oblasti posredovale tudi pri njih, da ostanejo cene kakor so bile prej.

— Koliko prebivalcev šteje Gorica?

Po uradnih podatkih šteje Gorica z vso okolico vred danes 53.560 prebivalcev. Ob koncu leta 1933 je imela 53.142 prebivalcev, ob koncu leta 1937 pa 52.354. Kakor je iz tega razvidno, prebivalstvo Gorice stalno narašča. Prirastek dajejo rojstva, ki presegajo umrljivost, in doseljevanje iz pokrajine in ostalih delov države. V zgornjih številkah je všteto tudi prebivalstvo petih velikih okolišnih občin, ki so bile pred leti vključene v Veliko Gorico.

Umrl je sen. Jurij Bombig

Gorica, septembra 1939. — Dne 14. t. m. je umrl za srčno kapjo nekdanji goriški župan in senator Jurij Bombig, (nekaj let sem se je podpisoval Bombi). Pokojnik je bil po rodu Furlan in njegovi starši so bili iz vasi Ruda na spodnjem Furlanskem. Svojo politično kariero je začel že l. 1875, ko je stopil v italijanska patriotska društva in v goriški občinski svet. Vidno mesto je tudi zavzemal v vsem mnogostranskem identističnem gibanju pred svetovno vojno. Že s 15 leti je ustanovil satiričen list »La freccia«, v katerem je napadal Slovence. Bil je tudi ravnatelj znanega šolskega društva »Legia Nazionale«. Leta 1895. je bil imenovan za goriškega podžupana, a l. 1908. pa že za župana. To funkcijo je izvrševal do l. 1915. Pri zadnjih svobodnih občinskih volitvah pred vojno je bil komaj izbran proti slovenskemu kandidatu in to s pomočjo nemških glasov. Ko je nastala vojna z Italijo, so ga avstrijske oblasti internirale v znano taborišče Gollersdorfer. Tu je ostal do konca svetovne vojne. Leta 1918. je bil imenovan za goriškega župana, a l. 1920 za senatorja

PROLOM OBLAKA U JUŽNOJ ISTRI

Pula. — Prošle sedmice u noći od srijede na četvrtak bilo je užasno nevri-jeme u južnoj Istri. Prolomio se je oblak i lijevalo je tako jako, kako se davno ne pamti. Svuda je voda potocima tekla. Sa njiva je nosila zemlju i kamenje na niža mjesta. U tri navrata padala je krupna tuča. Vjetar je na mahove puhao, lomio stabla, prekidao žice i bacao crijepove sa krovova. Izgledalo je kao da je došao sudnji dan. Ujutro su ljudi sa prepašćenjem gledali učinak sile prirode. U dolinama blatna voda, putevi i ceste razrovane, stabla iščupana ili polomljena. Najviše su stradali vinogradi i masline. U Puli su poplavljeni mnogi podrumi te je voda nanesla mnogo štete trgovcima, koji su imali robu u skladištima pod zemljom. Ali najveću štetu su pretrpjeli seljaci. Nevrijeme je haralo po pojasu od Peroja i Fažane preko Štinjane, Pule i Valture pa na jug. Najviše je postradao štinjan i južni dio Galižane.

Konac ljeta ostavio je u ovim krajevima žalostan trag. Kraj ovih nevolja mora i priroda da šiba siromašnog seljaka. Nije ovo prvi put ove godine, ali ovako još nikada.

RANJENI TIHOTAPEČ

Gorica, septembra 1939. — V bolnišnicu so pripeljali 26-letnega Josipa Jereba iz Straže z zlomljeno desno nogo. Oblastem je bilo znano, da se Jereb že precej časa bavi s tihotapstvom kave in drugih živil. Zaradi tega so ga opazovali in ko se je zadnjič namenil preko meje, so ga stražniki ustavili. Na poziv naj se ustavi, je Jereb takoj pokazal pete. Toda nesreča je hotela, da je v preveliki vneti zadel z glavo ob drevo ter padel. Pri padcu si je pa zlomil nogo. V bolnišnici ima karabinerja za varuha.

Zaradi žganja in saharina

Gorica, septembra 1939. — Cela vrsta obtožencev se je zvrstila dne 19. t. m. pred sodniškim kolegijem. Vsi so imeli na vesti grehe tihotapstva, eni zaradi tajne žganjekuhe, drugi pa zaradi saharina. Ker so kuhali žganje brez dovoljenja oblasti, so bili obsojeni: Marija Hular, stara 67 let, iz Smartnega pri Kojškem na 780 lir den. kazni in plačilo sodniških stroškov; Friderik Velikonja in Anton Leban iz Šempasa vsak na 1070 lir den. kazni; Ivan Abram, star 32 let, iz Štanjela, na 4 mesece zopora in 5336 lir den. kazni. Ker je tihotapil saharin, je bil kaznovan 950 lir den. kazni pogojno Franc Pavlica, star 35 let, iz Dornberga.

Konje je tihotapil

Trst, septembra 1939. — Dne 1. avgusta t. l. so finančni stražniki presenetili znanega tihotapca Stanislava Bergoča, starega 26 let, ko je vodil dva konja preko meje. Na njihovo zapoved se Bergoč ni hotel podati, temveč je raje skočil s konja in zginil v gozdu. Toda kmalu na to so ga ujeli miličniki. Postavili so ga pred sodišče tudi zaradi drugih prestopkov, toda obtoženeц je pritrjeval, da je nedolžen. Dobil je 2 meseca in 6 dni zopora, 7950 lir den. kazni ter po prestani kazni še policijsko nadzorstvo.

RAZLITA NAFTA

Trst, septembra 1939. — Pred predorom Sandrinelli se je prevrnila avto-cisterna, v kateri je bilo 8 ton nafte. Vsa nafta se je razlila in pritekla do Goldonijevega trga. Poklicali so gasilce, ki so sprali cesto, da ne bi prišlo do požara. Še predno se je avto prevrnil, je zadel ob voziček in ranil 5 oseb od katerih je najtežje ranjena Josipina Škarbarjeva, stara 53 let, ki si je zlomila nogo v kolenu. Vendar pa upajo, da ne bo hudega in da bo Škarbarjeva kmalu ozdravela.

Cijene namirnicama u Istri

Pula — Korporativno pokrajinsko vijeće u Puli odredilo je ove maksimalne cijene nekim namirnicama: slanina debela 10 lira kg, slanina srednja do-maća 9.50 lira kg, mast 9.90 lira kg, pasulj suhi šareni 3.50 lira kg, pasulj suh zeleni 3.40 lira kg, petrolej 5.05 lira litra, krumpir inostrani lire 0.60 kg, jaja 1 liru par. Ove cijene važe od 21 rujna i obavezne su za cijelu Istru.

Cijene ribi na Rijeci

Rijeka. — Na riječkoj ribarnici bile su ove cijene morskoj ribi u prodaji na malo: oslići 5.60 do 6 lira kg, raci od 3 do 8 lira kg, sardele 3 l, sardoni 2—3 lire, spice 5.60 do 6 l, lignje 6 l, zubatac 12 l, luben (brancin) 12 l, tunina 5—7 lira kg.

Grom udario u crkvu

Pula — Prošle sedmice prohujala je ovuda strašna oluja. Prava ljetna »nevera«. — Lijevalo je časovit jak pljusak. Gromovi su udarali. U Rovinju je grom udario u zvonik stolne crkve Sv. Fume i munja je iz zvonika prošla u crkvu, u srednju ladju. Na sreću u crkvi osim crkvošnjaka i dva hodočasnika nije bilo nikoga. Gradjani su se bojali da je grom učinio kakvu štetu pa su pohrillili u crkvu, ali su odmah konstatairali da je njihov svetište pošteđeno. Razlog što je grom iz zvonika udario u crkvu je taj što je žica gromovoda na zvoniku bila pretrgnuta.

Strela zažgala hlev

Gorica, septembra 1939. — Zadnja nevihta je napravila precej škode na Goriškem. Tako poročajo iz Čepovana, da je strela zažgala hlev Leopolda Šuligoja, v katerem so bile dve kravi, dve teleti in nekaj ovc. Strela je ubila vso živino. Vsled tega je nastal tudi požar in Šuligoj je moral s sosedi precej časa gasiti predno je minila nevarnost, da ne bi zgorela tudi stanovanjska hiša. Škoda je cenjena na 6.000 lir.

OKRUTEN MOŽ

Sežana, septembra 1939. — Dne 27. aprila t. l. je prišel h karabinerjem Ernest Colja in povedal, da je našel svojo sestro na pol mrtvo v gostilni svojega svaka Antona Kozarca, starega 55 let. Karabinerji so se takoj podali na kraj nesreče, a ugotoviti niso mogli drugega kot smrt Coljeve sestre. Po poizvedovanju je takoj padel sum na njenega moža Antona. V 10 letih odkar sta poročena, so zadnja 3 leta potekala v samih prepirih, ki jih je mož povzročal za najmanjše malenkosti. Ženo je za vsako stvar pretepal in mučil. To je bilo vse zaradi tega, ker je že precej časa živel v ljubezenskem razmerju z neko Sofijo Abramovo in se je zaradi tega hotel otresti svoje žene na vsak način. Mislil je, da jo bo s tem prisilil, da bo šla od hiše in ji tudi ni dajal sredstev za preživljanje. Svoji priležnici pa je medtem kupil trgovino! Kozarac je bil takoj aretiran. Poleg umora je bil obtožen tudi zaradi tega, ker ni družini dajal sredstev za preživljanje, čeprav je to zanikal. Mnoge priče pa so potrdile, da je njegova žena živela v pomanjkanju in trpljenju. Kljub temu je Kozarac dobil razmeroma majhno kazen. Tržaško sodišče ga je obsodilo komaj na 1 leto in 6 mesecev zopora, kar se mu ne bo vpisalo v kazenski list.

Parobrodrom iz Pule u Trst

Pula — Dnevna parobrodarska pruga Trst—Pula i obratno bila je sasma ukinita početkom ovog mjeseca. Sada je opet uspostavljena, ali parobrod ne ide svaki dan kao prije, već jednog dana kreće iz Trsta, a drugi dan se vraća iz Pule u Trst. Iz Trsta kreće u neparne dane oko 7 sati i dolazi u Pulu oko 3 sata poslije podne, a iz Pule kreće u parne dane oko 6 sati i dolazi u Trst u 2 sata poslije podne. Ovom se prugom mnogo služe obalna istarska mjesta, a i sama Pula i Trst, jer je veza između Pule i Trsta najjeftinija malim obalnim parobrodima društva Istra—Trst.

Naznanjene mlekariče

Sodišču sta bili naznanjeni mlekarica Ana Koretič iz Loga pri Dolini in Angela Drašič, lastnica mlekarne v Trstu, ker sta prodajali mleko pomešano z vodo.

ZASLUŽAK ISTRANA U ABESINIJI

Pula. — Radnici iz Istre, koji rade u Abesiniji poslali su u mjesecu srpnju svojim obiteljima ukupno 23,940 lira putem 57 poštanskih uputnica.

USTAVLJENA TOŽBA

Gorica, septembra 1939. — Pred sodiščem so se morali zagovarjati zaradi pretepa Herman Arčon, star 31 let in Jakob Arčon, star 63 let, ki sta ranila Josipa Zajca. Tožba je bila na procesu ustavljena.

— Prelovčeve »Idrijske pesmi« so se močno priljubile med Slovenci. Vsake-mu prijatelju lepe pesmi, ki te zbirke še nima, jo toplo priporočamo. Dobite jo v vseh knjigarnah, ali pa jo lahko naročite pri skladateljevi vdovi, Ljubljana, Dalmatinova 13. Naročniki, ki jim je bila poslana položnica, pa računata še niso poravnali, naj blagovolijo to čimprej storiti!

DROBIŽ

— Trst. — Ko se je perica Karla Sancin por. Lavrič mudila pri svojih strankah, so ji neznanci odnesli veliko culo perila, ki ga je pustila v hodniku. Sancinova ima 1400 lir škode. Zadevo je prijavila oblastem.

— Kanal. — Karabinerji so aretirali 20-letnega Franca Pavšiča iz Zavrha, ker bo moral odgovarjati za celo vrsto tatvin. Prepeljali so ga v sodniške zapore. Med drugim je ukradel nekemu delavcu iz Bače zlato uro, ki jo je prodal Rudolfu Luzniku, katerega so tudi prijeli Mnogim delavcem, ki so shranjevali kolesa pri njemu, je ta prodal za nekaj lir.

— Gorica. — Fašistična zveza trgovcev je izdala opomin vsem trgovcem, naj se strogo drže pravilnika za reguliranje cen, ker je bilo opaziti, da so nekateri trgovci povišali ceno cikoriiji.

— Gorica. — Umrli so: Štanta ud. Terpin 71 let, Premur Josip 64, Rebec Ivan 49, Komel Kristian 25.

— Gorica. — Oblastem sta bila naznanjena 20-letni Stanislav Ličen iz Čepovana in 22-letni Damjan Černe iz Dornberga, ker nista prišla na nabor.

— Smartno pri Kojškem. — Pred goriškim sodiščem so bili oproščeni bratje Valentin, Andrej in Remigij Ambrožič, ker niso pokodovali vinograda Emilije Pirihoval. Samo Andrej je dobil 250 lir denarne kazni zaradi razžalitve.

— Trst. — V tovarni strojev pri Sv. Andreju je počil kotel z litim železom. Pri tem je 48-letni Alojz Mahne zadobil težke opekline.

— Bazovica. — Po krajši bolezni je umrla Olga Gruntarijeva. Zapušča moža, sina in mater. Sožalje!

— Gorica. — Ze več časa razsaja po okolici nevarna živinska kužna bolezen slinavka. Ta bolezen je našemu kmetu prizadela že veliko škode.

— Stara gora pri Gorici. — Konj je brcnil 13-letnega Franca Žigmana v obraz. Zlomljene ima nosnice in težko rano na čelu. Njegovo stanje je zelo nevarno.

— Trst. — Konj je ugriznil 54-letnega Ivana Šuligoja. Po prvo pomoč se je zatekel v bolnišnico.

— Dolina pri Trstu. — Ker je prišel navzkriž s prijateljem, je bil v pretepu težko ranjen 17-letni Stanko Prezel.

— Trst. — Pred sodiščem je bil obsojen 69-letni Avgust Vladislovič zaradi beračenja in pijanstva, ter zoperstavljavanja oblastem na 14 mesecev in 20 dni zopora.

— Trst. — Josip Rodelja je bil kaznovan na 1 leto in 5 mesecev zopora ter 1800 lir den. kazni, ker je ukradel Angelu Pertotu 150 lir in Josipu Lurekarju par čevljev.

— Trst. — V tovarni strojev pri Sv. Andriju se je težko ponesrečil kladivar Valerij Kemperle.

— Goče pri Vipavi. — Ker se mu je prevrnil voz, v katerega sta bila vprežena vola, je Josip Domk padel in se ranil na glavi.

— Trst. — V bolnišnico so pripeljali 36-letnega soferja Josipa Kranjca, ki je imel pretresene možgane in ranjene roke.

— Štanjel. — Alojzij Bandelj iz Lukovice pri Štanjelu, star 36 let, ki je bil poklican pod orožje je pri vožnji po Srednji Italiji padel iz vlaka in se ubil.

— Idrija. — Znanemu posestniku Likarju, po domače Planincu, je pogorelo gospodarsko poslopje s senikom vred. Škoda je občutljiva, ker je imel nesrečni gospodar že vso krmo pod streho. S krmo je pogorelo tudi skoraj vse kmetijsko orodje in vozovi. K sreči so rešili živino.

— Gorica. — Jožef Kusman, do zdaj župni upravitelj v Logeh na Kobariškem je imenovan za župnika v Kojškem. — Novomašnik Bernardin Godovič bo zavlzel mesto župnega upravitelja v Gradnu v Brdih. — Novomašnik Mirko Mazoka, ki je bil imenovan za kaplana v Rihemberku, a mesta ni mogel zasesti, ker je kaplanija zasledena, je nameščen kot kaplan v Idriji.

— Trst. — U službenim uredima od ponedjeljka 18. o. mj. zavedeno je jednokratno uredovanje od 8 do 14 sati. To je učinjeno radi štednje ogrijeva i električne struje, a također i radi toga da se namještenici toliko ne voze autobusima i tramvajima.

MORSKO RIBARSTVO V ISTRIN ZADRU

Statistični mesečnik »Bollettino mensile di statistica«, ki ga izdaja osrednji statistični urad v Rimu kot redno prilogo državnega uradnega lista, je v junjskem zvezku objavil podatke o morskem ribarstvu. To so prvi podatki o obširnem štetju o prehranjevalni industriji, ki se je vršilo leta 1937. Podatki se nanašajo na stanje 10. maja 1937. Nabrali so sicer podatke za leto 1936, toda te bodo objavili šele pozneje, ko izidejo razne monografije. Pri sedanjih provizoričnih objavah vpoštevajo podatke iz l. 1936 le toliko, kolikor so nujno potrebni za dopolnilo podatkov leta 1937.

Za to ribarsko štetje so ustanovili posebno komisijo, ki je nabirala podatke preko luških kapitanerij prvga, drugega in tretjega reda (capitanerie di porto uffici circondari marittimi, uffici marittimi locali, v naslednjih preglednih so te kapitanerije označene z eno, od nosno z dvema in tremi zvezdicami), ter po luških zastopništvih (delegazioni di spiaggia, v seznamu brez vsake označbe). Zbiranje materiala so nadzorovali posebni organi pri posameznih prefekturah. Kljub temu pa je morala osrednja komisija odrediti vsaj delno revizijo, in sicer v prvi vrsti zaradi nezaupljivosti ribičev nasproti števničnim organom. Sestava preglednih se je vršila mehanično s posebnimi stroji in s posebno preluknja nimi števničnimi polami.

Ker so ti podatki važni za presojanje gospodarskega življenja našega naroda v Istri in Zadru, saj je veliki del tamošnjih ribičev naše narodnosti, hočemo v naslednjem navesti podatke za tržaško, puljsko, reško in zadrsko pokrajino. V pričujočem članku se bomo radi pomanjkanja prostora omejili na pregled ribarskega obojja, v poznejšem članku pa bomo prinesli podatke o ribarskih ladjah, ter o vrsti in o obsegu lova.

V skladu z uradno statistiko bomo razlikovali ribiče, ki lovijo s kopnega in ne potrebujejo torej ribarskih ladij, in ribiče na samem morju.

Ribiči s kopnega

Kaptaneriya	ribiči na lastni račun		število rib. dni l. 1936	
	celotno	poklicni	celotno	pokl. ribarjev
Trst	5	2	680	300
Pula	9	—	380	—
Zadar	3	1	360	300
Vkupno	17	3	1420	600

Ta panoga ribarstva očitno ne igra posebne vloge, saj se peča z njo na vsem ozemlju le 17 ribičev, od katerih pa so samo trije poklicni ribiči. V področju reške kapitanerije sploh ni nobenega takega ribiča. Iz uradne statistike izvemo tudi, da je bil v Trstu še en ribič v zavisi službi in da je v puljski kapitaneriji neki mladoletnik pomagal svojemu očetu pri lovu. Seveda so v zgornji preglednici upoštevani ribiči, ki vsaj delno živijo od ribjega lova, nikakor pa ne razni »nedeljski« ribiči, ki jim je lov predvsem prijetna zabava.

Osobje na ribiških ladjah

Kaptaneriya	celotno	moštvo za krov in stroje	ribiči stalni	priložnostni	pomagajo druž. člani
Trst*	397	186	71	69	71
Tržič**	178	97	30	9	42
Piran**	143	69	35	16	23
Rovinj**	366	167	195	4	—
Gradež***	599	269	105	19	206
Koper***	225	98	66	9	52
Izola***	348	143	146	46	13
Poreč***	144	56	29	—	—
Sesljan	30	20	10	—	—
Grljan	—	—	—	—	—
Milje	113	63	5	4	41
Portoroze	1	1	—	—	—
Savudrija	23	13	1	—	9
Tarski zaliv	9	7	—	—	2
Novi grad	110	56	24	3	27
Umag	171	109	21	3	38
Vrsar	126	75	17	12	22
Trst	2.983	1.429	755	243	556
Pula*	188	117	27	36	8
Mali Lošinj**	144	57	73	13	1
Brgod***	43	33	1	—	9
Nerezine***	75	45	13	—	17
Vel. Lošinj***	124	55	62	—	7
Fazana	170	81	57	9	23
Brioni	—	—	—	—	—
Veruda	86	51	1	11	23
Medulin	211	97	43	43	28
Budava	—	—	—	—	—
Krnica	—	—	—	—	—
Koromačna	—	—	—	11	23
Unije	77	47	—	—	—
Sušak	410	104	30	228	48
Ilovik	—	—	—	—	—
Pula	1.528	687	307	365	169
Reka*	98	49	47	—	—
Cres**	453	135	270	41	7
Krmenice	26	9	10	2	5
Labinska luka	42	24	18	—	—
Plomin	38	12	19	7	—
Mošćenice	—	—	—	—	—
Lovran	133	69	36	28	—

PREGLED VANJSKE POLITIKE

MUSSOLINI GOVORI

Čitaoci dnevnih novina opažaju kako se važnost polaže držanju Italije u sadašnjem sukobu, jer sve novine donasaju pisanje talijanske štampe. I naša je dužnost kao sinova krajeva koji su pod talijanskom upravom da posvetimo naročitu pažnju prilikama, događajima u Italiji, njihovoj štampi i izjavama vodećih ličnosti talijanskog života.

Sadašnji stav Italije je poznat: ostati po strani, ali u spremnosti, nastojati da dodje do mira ili da se barem lokalizira sukob. — Sam Mussolini nije od početka sukoba ništa izjavljivao. U sultu je progovorio prvi put. Prigodom primanja Hijaeraha X bolonske legije u svojoj Palači u Rimu on je održao govor, u kojem je u glavnom rekao ovo:

»Sastali smo se u mutnom trenutku, u časovima, kad je u pitanju ne samo karta Evrope već i cjelokupnog svijeta. Sasvim je prirodno, da su ovi veliki događaji imali svoje reperkusije i u Italiji i da su nas uzbuđili. Šaka ljudi pokušala je da u ovim danima stvara izvjesnu atmosferu i ova jedna grupa ljudi raširila je neke glasove, potpuno smiješne, izvjesne glasove, koji su se odnosili i na mene. Srećom svi ti glasovi nisu mogli naći na širi odjek, što je uostalom sasvim razumljivo, pošto je talijanski narod jedan od najinteligentnijih naroda na svijetu i ne nasjeda kojekakvim izmišljotinama. Odgovor, koji bi mogli dati toj grupi, bio bi ovaj: treba raščistiti i s tim posljednjim ostacima nekih antifašističkih elemenata. Talijanski narod dobro zna, da ću se ja ako bi to bilo potrebno, pojaviti na balkonu ove zgrade, i on zna, ako se ja

pred njime pojavim na ovom balkonu, da je to zbog toga, što bih mu objavio historijske odluke, kao što sam to učinio 1935, 2. oktobra ili 1936. 9. maja. Sad medjutim nema za to potrebe. Naša politika objavljena je u deklaraciji od 1. septembra i nema nikakva razloga, da ju se izmijeni. Ova naša politika odgovora potpuno našim narodnim interesima, sporazumima i političkim paktovima, koje smo zaključili kao što odgovara željama svih naroda, pa razumije se prema tome i želji njemačkog naroda, a to je opća želja da se lokalizira sukob. Uostalom, što se tiče Poljske, ovo je pitanje likvidirano u Evropi. Na zapadu je Evropa zaista u ratu. Ali velike vojne mase, još se nisu sukobile. Takav sukob može se izbjeći, kad postanemo svjesni, da ne odgovara prirodnom dinamizmu naroda i kad uvidimo, da je u stvari uzaludan. Svakako britanska i francuska vlada bile su rukovodiene mudrom namjerom, da se sukob ne proširi, kad do sada nisu reagirale na intervenciju Sovjetske Rusije u Poljskoj i priznale tako činjenično stanje. Medjutim, postupajući ovako, dovele su u pitanje svoja moralna opravdanja, ne priznajući činjenično stanje stvoreno u Njemačkoj. U ovakvom položaju bilo je sasvim prirodno, što se je spontano u velikim talijanskim masama pojavila želja pripremiti se vojnički, da bi bili spremni i da bi mogli odgovoriti svakoj eventualnosti, kao i da bi mogli potkrijepiti svaki pokušaj, koji bi išao za tim, da se stvori mir. Raditi u miru, ali biti na oprezu, to je fašistički stil i to treba ostati stil talijanskog naroda.

IZA OKUPACIJE POLJSKE

Zagrebački »Obzor« u dopisu iz Rima o Italiji prema novoj situaciji u Poljskoj piše da talijanska štampa ističe, kako francuski i engleski listovi u rusko-njemačkom sporazumu o podijeli Poljske vide opet bilo da ove dvije sile podju složno dalje, bilo da izmedju njih nastane rivalstvo i kako su ti listovi iznenadjeni što je Njemačka prepustila Rusiji petrolejske izvore u Galiciji a to vjerojatno radi toga da bi pomoć Rusije mogla razbiti ekonomsku blokadu, koju protiv nje provode zapadne demokracije.

Glede stanja u okupiranoj Poljskoj »Obzor« piše:

Dopisnici talijanskih listova sa istočne fronte javljaju, da je prva posljedica njemačko-ruske okupacije Poljske u tome što je uspjelo poslije teške krize, koju je ovih dana preživjelo tamošnje pučanstvo spriječiti akcije raznih neodgovornih elemenata, koji su se bili bacili na pljačku. Dopisnik »Popolo d' Italia« javlja, da su u okupiranim krajevima njemačka i ruska vojska uspostavile normalno stanje time, što su

uvele novu upravu i pobrinule se da svim raspoloživim sredstvima osiguraju prehranu pučanstva i da brzom sanitetskom akcijom spriječe razne epidemije. Dopisnik »Stampe« javlja iz Užhoroda da su sovjetske čete zaposjele čitavu granicu prema Mađarskoj i tako došle na Karpate. Sovjetske se zastave viju na vrhovima brda, na kojima je u posljednjih šest mjeseci poslije čehoslovačkog pada bila istaknuta kruna sv. Stjepana i poljski Orao. Tako je težnja ukrajinskog naroda, da se ujedini u nezavisnu državu zauvijek propala, otkako je Galicija predana u Moskvi. Rusi u okupiranim krajevima, kaže se dalje u ovom izvještaju, odmah uvode upravu po sovjetskom sistemu, i primjenjuju sovjetski agrarni zakon. Susjedstvo sa Sovjetskom Rusijom ne može obradovati Mađarsku, koja je u nedavnoj prošlosti imala teško komunističko iskustvo i prije nekoliko mjeseci bila prekinula diplomatske odnose sa Moskvom, koje odnose sada na brzu ruku uspostavlja.

SIGURNE GRANICE JUGOSLAVIJE

I manje neutralne države osjećaju posljedice sadašnjeg ratnog stanja pa udešavaju svoju politiku tako da ostanu netaknute u svom prostoru. Sa njemačke strane u našem pogledu čuo se ovih dana glas i to u jednom članku »Tages posta«, koji izlazi u Grazu. U članku pod naslovom »Neutralni jugostok« u pogledu Jugoslavije kaže: »Naš jugoslovenski susjed neposredno pred početak oružanog sukoba u Evropi, riješio je jedno pitanje, koje je s obzirom na svoje veliko političko značenje, godinama predstavljalo teško opterećenje za jugoslovensku vanjsku politiku — izmirenje Srba i Hrvata. Usprkos mnogim nepovoljnim proročanstvima i pesimističkim rasudjivanjima, pokazalo se na obim stranama toliko smirenosti, toliko promišljene objektivnosti i toliko dobre volje, da je konačno bilo moguće naći put koji su sa zadovoljstvom prihvatili i Beograd i Zagreb. Jedinstvo i homogenost jugoslovenske države, pa prema tome i njezine sile prema vani ostaju, potpuno sačuvane, a Hrvati u njoj nalaze sada dovoljno životnog prostora za

svoje kulturne osobine, tako, da se sada rado i s uvjerenjem mogu posvetiti državnom vodstvu i to u toliko više, što je u ovo državno vodstvo osim iskusnog posrednika i pomiritelja Dragiše Cvetkovića, ušao i njihov vodja dr. Maček. Tako je postignuto ovo unutrašnje smirenje, koje smo mi u prijateljskom susjedskom interesu već odavno očekivali. Novo uređenje svakako postavlja stanovite administrativne zadatke, koji ne će biti sasvim jednostavni i laki, ali ono istovremeno donosi jaku koncentraciju svih političkih snaga. Jugoslavija je danas mnogo jača, nego prije mjesec dana. Ovakova homogenost danas je i za neutralnu državu potrebna i sigurno da je na obim stranama zblizniju hitno doprinijela težnja, da se domovina bezuvjetno drži izvan svjetske krize. Svakako i za neutralne države ima dosta opasnosti i problema i mi svaki dan doživljujemo i vidimo, koliko je ovim zemljama otežano njihovo neutralno držanje. Istina, od najgorih kršenja neutralnosti — povrede granica, Jugoslavija će svakako biti osigurana!«

Opatija	88	50	31	6	1
Volosko	—	—	—	—	—
Osor	179	52	122	4	1
Beli	83	28	53	—	2
Porozina	—	—	—	—	—
Martinšćica	126	37	86	1	2
Reka	1.264	465	692	89	18
Zadar*	59	23	15	1	20
Lastovo***	269	57	—	—	65
Sušec	—	—	—	—	—
Pelagruž	—	—	—	—	—
Zadar	328	80	15	148	85
Julijska Krajina in Zadar	6.103	2.661	1.769	845	828

Naročnikom

Vsak naročnik naj napravi svojo dolžnost, s tem da plačuje redno naročnino.

Emigranti, sodelujte v svojem listu!

BALKAN, ITALIJA, RUSIJA

Italiji je mnogo stalo do toga da balkanske države ostanu izvan sukoba, odnosno da njihov teritorij ne bude poprište sadašnjih zbivanja. To sve radi sigurnosti Sredozemnog mora. Razjasnili smo ovu važnost u posebnom članku. Kao čin nastojanja Italije da balkanske države budu pošteđene od rata ona je povukla svoje čete sa alpsko-grčke granice, a tako i Grčka. — Ta je odluka uplivala i na ostale balkanske države. U vezi s tim agencija »Stefani« javlja iz Beograda, da Jugoslavija, u kojoj se unutarnji život razvija normalnim tokom, slijedi primjer Italije i mirno prati sve vanjske komplikacije, koje sada pojačava delikatna situacija, u kojoj se nalazi Rumunjska. Jugoslovenski politički krugovi smatraju, da u tome, što se poboljšava atmosfera u odnosima izmedju Italije i Grčke, pojačava također mogućnost za produbljene miroljubive suradnje izmedju svih balkanskih država. Zato se talijanskoj akciji pripisuje najveća važnost ne samo u Jugoslaviji, nego i u Bugarskoj.

U vijestima iz Budimpeste konstatiraju, kako tamošnji krugovi ističu, da su sada Mađarska i Rumunjska uslijed najnovijih događaja i dolaska sovjetskih četa na granicu Mađarske potpuno opkoljene slavenskim narodima. S tim u vezi primjećuje se nastojanje pojedinih balkanskih država da uspostave što uže veze s Rusijom, vodeći računa o novoj sferi utjecaja. Rusko je prodiranje omedjilo njemački životni prostor, pa spomene države vode o tome računa, nastojeći, da se što prije prilagode novom položaju.

Rumunjska vlada je ovladala turskog poslanika u Bukureštu da turski ministar vanjskih poslova Saradžoglu prigodom svoj puta u Moskvu ruskoj vladi saopći želju Rumunije, da oстане neutralna te da održi prijateljske odnose sa sovjetskom Rusijom. Ito tako je turski poklisar bio ovlašten izjaviti želju Rumunjske da se pridruži turskom sporazumu sa sovjetskom Rusijom.

BALKAN IZVAN SUKOB

Putovanju turskog ministra vanjskih poslova Saradžoglu u Moskvu pridaje se veliko značenje. U talijanskim političkim krugovima smatraju da će rezultati tog putovanja biti u najmanju ruku tako važni kao što je bilo ulaženje sovjetske Rusije u rat. U Rimu su uvjereni, da će Turska i Rusija zaključiti sporazum, da će braniti Dardanele na način, na nitko ne će moći proći kroz tjesnac tko bi htio da upliva na balkanske države, odnosno na sve neutralne države u ozemlju Sredozemnog mora, da se pridruže jednoj ili drugoj strani. Turski ministar vanjskih poslova nastojat će u Moskvi, da se u sporazumu s Rusijom unesu čisto jasne odredbe, na podlozi kojih će se moći spriječiti proširenje rata na ozemlje Sredozemnog mora.

Prije svog polaska u Rusiju turski ministar vanjskih poslova se je živo savjetovao s predstavnicima Rumunjske, Bugarske, Jugoslavije i Grčke, kako bi se pomoću sovjetske diplomacije zajamčila neutralnost balkanskih i sredozemnih država na bazi teritorijalne nepovredivosti i potpune neovisnosti tih država od obiju zaraćenih strana.

MANJINSKI PROBLEMI

MADŽARIMA U SLOVAČKOJ KANE ODUZETI ZEMLJU

U Mađarskoj prati sa naročitom pažnjom događaje u Slovačkoj, jer je tamo jaka mađarska manjina. Položaj u Slovačkoj nije ni malo jasan, što se vidi iz govora slovačkih državnika, njihovih proglašenja na narod i raznih odredaba zadnjih dana. Tisova vlada se smatra osigurana time što je pružila vojničku pomoć Njemačkoj pa poduzimlje prema mađarskoj manjini svakim danom nesnošljivije držanje. U jednoj novini u Bratislavi izašla je vijest, da će nova agrarna reforma u Slovačkoj oduzeti zemlju Česima, Židovima i Mađarima i da će je razdijeliti Slovacima. — Mađari se ne diruju ovog pitanja. Oni su u brizi radi velikih troškova oko izdržavanja slovačkih dezertirija, koji su na hiljade prebjegli u Mađarsku.

ZABRANA MADŽARSKOG LISTA U SLOVAČKOJ

Dopisnik trišćanskog lista »Il Popolo di Trieste« javlja iz Budimpeste da uz sva naglašavanja slovačkog ministra propagande Macha o neistosti pisanja strane štampe glede položaja narodnih manjina u Slovačkoj da su mađarske manjine u Slovačkoj i te kako proganjane. Navadja da je ovih dana obustavljen mađarski list »Szepes Hirlap«, koji je u Szepesu izlazio punih 77 godina. Njegov direktor i vlasnik je zatvoren zajedno sa svim vodjama mađarske štampe u onom kraju i oveden u zatvor u Kavu. U Nitri su slovačke vlasti odbili molbu mađarskog stanovništva, da se otvori mađarska škola. U isto doba po slovačkom raduju vodi se kampanja o slovačkim rivendikacijama na mađarskom teritoriju, što je u suprotnosti bečkih odredaba.

Sv. Petar u Šumi

Sv. Petar u Šumi je jedna najromantičnija poredna općina u Istri. Najviša je sjeverna strana, gdje je vršak Glavica, sa kojeg se vidi čitava općina i devet drugih porednih općina i crkava, a pada sve niže prema jugu. Tlo je kamenito ali i plodno, uspijevaju sve biline i veoma su tečne.

Kako je površina neravna imade oko 200 dolčica (vala), koje imadu površinu od 2—3000 četvornih metara. Putevima i zidovima (pošto su čestice sve obzidane) tako je izprepletana, da nema više većih općina zajedno toliko puteva i zidova. Ravne površine skoro ni nema, tako da skoro svaki korak imade drugu sliku.

Nazivi pojedinih mjesta, kako su i u gruntovnici upisani jesu:

Sjenokoše: Kamenica, Pod Goricu, Trsine, Studenac, Ledine, Sridnji Brig, Grm, Priloge, Tovarnjak, Terešić, Frlanovica.

Njive i vinogradi (pošto su miješane): Glavice, Gladovica, Katine, Njive, Baredine, Dražice, Brig, Šupljaki, Fratrije, Osljak, Majdine, Skalje, Kamenjak, Pojdaš, Škipelj, Brižina, Velike Njive, Dvorina, Teža.

Pašnjaci: Goli-Brig, Soline, Drača, Brižak, Cente, Vrhovine, Cmilj.

Šume: Grabarje, Mala Stran, Pod Studenac, Trnje, Trnovica, Velika Stran.

Sela: Gljuščići, Bejzaki, Polići, Hlombari, Grgani, Lukači, Slavčići, Videti, Grčeti, Glavica, Banovci, Turčinovici, Jukini, Dajčići, Jopi, Jurčići, Pamičići.

Najveće selo imade 25 kućnih brojeva. Jedno selo udaljeno je od drugog 500—1000 metara.

Živih voda nema, već samo lokve i šterne, (bunari).

Lokve su na javnom dobru, i svakom su pristupačne. Imenuju se: Sv. Mikula, Mihina Stran, Zeistovac, Bekvariova, Bereščak, Glavičanska lokva, Grčeva lokva, Jurmanski Kaličići, Na Rov, Vlaka, Kalina, Sukalji, Pamićove lokve, Kalić nad Stran, Kraliči, Bejzakova lokva, Govnjec, Lokva u Dragi, na koju dolazi po vodu za kuše Križanci i Sutlovrečani.

Šterne su privatna svojina, koje su si sazidali imućniji posjednici uz kuću; u njih se slijeva kisnina s krovova. Imade ih oko 80, a imade mnogo i privatnih kalića, koje su si pojedinci izkopali na vlastitom zemljištu.

Imade i više jama (ponora). Najdublja je Škriljevica, u vrhu je široka oko 10 četvornih metara, a duboka preko 200 metara. Ispod njezine šupljine teče voda, koja po pripovijedanju utječe u more.

Putevi su tvrdi i kameniti, a prometne su veze ugodne. Imade 5 cesta, koje vode na sve strane.

Crkve su dvije: župna, Sv. Petra i Pavla, i Sv. Roka, na groblju, koja je bila prva župna. Crkvu Sv. Petra i Pavla, sagradili su oci Paulini u 17 vijeku. Po svojoj strukturi je jedna od najljepših u Istri. Za vladanja cara Josipa Paulini su bili protjerani, a crkva, samostan i veliki posjedi bili su zaplijenjeni i prodani grofu Montekukulji, koji je crkvu sa župnim stanom poklonio župi. Prije je župni stan služio za kasarnu vojske, koju su podržavali fratiri.

VIJESTI IZ DOMOVINE

PODJELA BANSKE VLASTI

Na temelju uredbе o ustrojstvu Banovine Hrvatske Banska Vlast razdijeljena je na 11 odjela i na pretsjednički ured i banov kabinet. Ban dr. Šubašić povjerio je vodstvo pojedinih odjela ovim osobama: 1) za unutarnje poslove banskom inspektoru Bogdanu Bojkiću, 2) za prosvjetu profesor u Izidoru Škorjaču, 3) za pravosuđe viječniku Stola sedmorice dru Franji Žiliću, 4) za seljačko gospodarstvo ravnatelju poljoprivredne škole Slavku Kolaru, 5) za šumarstvo inspektor u ministarstva ing. Ivici Frkoviću, 6) za rudarstvo generalnom direktoru

ruda ing. Nikoli Belančiću, 7) za obrt trgovinu i industriju docentu dru Mirku Lameru, 8) za tehničke radove tehničkom savjetniku ing. Zvonimiru Pavešiću, 9) za socijalnu politiku zdrav. savjetniku dru Josipu Rasuhinu, 10) za narodno zdravlje kotarskom liječniku dru Milutinu Kosanoviću, 11) za financijske poslove financ. savjetniku dru Vladimiru Franoliću. Vodstvo pretsjedničkog ureda povjereno je višem savjetniku Franji Frolu, a šefa banova kabineta Vladimiru Šipušu.

POVJERENIK ZA GRADSKU OPĆINU ZAGREB

Ban Banovine Hrvatske raspustio je dosadašnje imenovano općinsko vijeće grada Zagreba, razriješio dužnosti dosadašnjeg pretsjednika dra Pejčića i imenovao povjerenika za općinu grada Zagreba Matu Starčevića, suca Sudbenog stola u Zagrebu.

NOVI POMOĆNIK MINISTRA VANJSKIH POSLOVA

Za pomoćnika ministra vanjskih poslova imenovan je g. Miloje Smiljanić savjetnik ministarstva, koji je i dosada vršio dužnost pomoćnika. Miloje Smiljanić službovao je dugo godina na našem generalnom konzulatu u Trstu.

Društvene vijesti

Novi odbor združenih društava

Maribor. Na ustanovnom obćnem zboru društva »Jadran-Nano« u Mariboru 10. sept. t. l. je bil izvoljen sledeći odbor: Predsednik: dr. Vinko Rapotec, I. podpredsednik: prof. Lojze Bizjak, II. podpredsednik: Marino Kralj, I. tajnik: Alfonz Grmek, II. tajnik: Franc Humar, blagajnik: Rado Pohi, namestnik: Pavel Kalc, gospodar: Anton Korsič, načelnik snik: Andrej Gulič, knjižničar: Josip Logar, namestnik: Josip Mušič, načelnik pevskega odseka: Jože Rojc, namestnik: Josip Znidarčič, načelnik socijalnoga odseka: Ante Lavrenčič, načelnik omladinskoga: Stanko Ambrožič, namestnik: I

Pavlini su dobrovoljno podučavali nekoju djecu u čitanju i pisanju. Kod njih je učio kasniji biskup u Zagrebu i general kapucina u Lepoglavi Bratulić. Iza Pavlina držali su školu župnici pa je u Sv. Petru bilo uvijek više pismenih seljaka. Narod je katoličke vjere i svi su Hrvati, osim jedne obitelji. Ljudi su marljivi i radini. Osobito su na glasu supretarski zidari, koji su zidali od Učke do mora.

U Sv. Petru je pučka škola sa 4 učiteljske sile. Škola ima dvije zgrade. Prva je gradjena i otvorena godine 1869. Hrvatska čitaonica osnovana je godine 1889 i lijepo je uspevala.

Seoska štedionica (posujilnica) osnovana je godine 1907. Bila je jedna od

Danilo Turk, načelnica ženskoga odseka: Antonija Pinter, načelnik veselicega odseka: Stanko Ambrožič, namestnik: Josip Prunk, nač. prosvetnoga odseka: Marino Kralj, namestnik: prof. Lojze Bizjak. Odborniki: Anton Piščanc, J. Prunk, Franc Žiberna in Joško Žizmond. — Revizorji: dr. Fornazarič, dr. Bergoč, Golouh, Bratož in Dolenc.

USMENE NOVINE OMLADINSKE SEKCIJE

U subotu 30. o. m. održati će Omladinska sekcija u Zagrebu svoje redovite usmene novine u 8 sati na večer u društvenim prostorijama.

Umoljavaju se članovi da prisustvuju u punom broju.

RAZPUST DRUŠTVA »BRANIBOR«

Iz Ljubljane poročajo, da je banska uprava odredila razpust narodno-obrambenoga društva »Bran-i-bor« u Ljubljani in vseh njegovih 19 podružnic na području Dravske banovine.

najnaprednijih manjih štedionica u Istri.

Na sve veće blagdane služila se je u crkvi glagolska misa, a služio ju je veleč. gosp. Sloković, koji je prošle godine proslavio 50 godišnjicu misnikovanja.

Željezničkom stanicom u Sv. Petru u Šumi služe se osim Supetarštine i Tinjan, Muntrilj, Sv. Ivan od Šterne, Baderna, Sv. Lovreč, Kringa, dio Žminjštine, Lindarsčine, Pazinšćine i Staropazinšćine. Na željezničkoj stanici bio je njemački i talijanski natpis. Godine 1912 bio je njemački natpis zamijenjen hrvatskim, a 5 XI 1918 sknut je bio i talijanski tako da je ostao samo hrvatski, ali za kratko vrijeme. Slavčić

MALE VIJESTI

Pretsjednik rumunjske vlade Calinescu ubijen je prošlog četvrtka u automobilu kad se u 2 sata poslije podne vraćao iz ministarstva kući. Ubili su ga članovi Željezne garde. Istog dana na večer na mjestu atentata su rumunjske vlasti strijeljale atentatore i njihove pomagače. Njihovi lješevi su ostali na cesti 24 sata. Umoreno je daljnjih 156 pripadnika Željezne garde, i ostavljene lješine na cesti. Poubijani su mnogi, koji su od prije bili u koncentracionalnim logorima i zatvorima. Eksekucija se vrši bez sudjenja. Gardisti su ubili Calinescu iz osvete što je on postrijeljao 27 njihovih vojda. U cijeloj Rumunjskoj je ubijeno oko 340 članova Željezne garde. — Rumunjske novine javljaju da vlasti primaju pisma od pučanstva, koje traži da se potamane djeca, žene, roditelji, braća i sestre članova garde, pa da će o tome vlada donesti odluku.

Demarkaciona linija u Poljskoj između sovjetske Rusije i Njemačke ide od istočne Pruske po Naravu do Visle sjeverno od Varšave, uz Varšavu po rijeci Visli pa po Sanu do mađarske granice. Iz krajeva, koje su okupirali Nijemci su se povukli na demarkacionu liniju. Glavni petrolejski izvori u Galiciji su na ovaj način pripali Rusiji.

General von Fritsch pao pod Varšavom. Iako nema više ni poljske vlade ni vojske, poljske čete u Varšavi se ne predaju. Iza kako je njemačka komanda objavila da je rat u Poljskoj završen, poginuo je pod Varšavom njemački general von Fritsch.

Rusija i Estonija. Pretpostavlja se da će sovjetska Rusija tražiti od Estonije Reval za svoju pomorsku bazu, jer da je iz Revala pobjegla poljska podmornica, koja se je ondje snabdjevala gorivom i hranom. To Rusija traži da si može osigurati svoje obale.

Ribbentrop u Moskvi. Njemački ministar vanjskih poslova došao je u Moskvu na poziv ruske vlade da međusobno prouče sva pitanja u vezi s događajima u Evropi. U prvom redu će se zauzeti zajedničko stanovište glede Poljske.

Moskva priznala Slovačku. Njemački izvještajni biro javlja da je sovjetski poslanik u Berlinu saopćio diplomatskom predstavniku Slovačke, da Sovjetska Rusija priznaje samostalnu i nezavisnu Slovačku te da će doskora s njom uspostaviti diplomatske odnose.

Američki kongres opet odgođen za četvrtak. Iako su izolacionisti povelili veliku propagandu protiv izmjene zakona o neutralnosti izgleda ipak da će Roosevelt dobiti većinu.

POROKA

V soboto, dne 23. t. m. sta se poročila v Ljubljani naš tržaški rojak mizarški mojster Roman Dekleva, dolgoletni član in večkratni odbornik društva »Tabor« v Ljubljani, ter gospodična Božena Širokova, iz znane tržaške rodbine Širokoviha, istotako članica »Tabora« in marljiva pevka pri društvenem pevskem zboru. — Novoporočnem iskreno čestitamo ter jima želimo obilo sreče v novem življenju.

LADO BOŽIČ:

TO IN ONO IZ IDRJE

(Konec)

KRAJ ZNAMENITIH MOŽ

V Idriji so se rodili mnogi odlični možje. Avstrijski notranji minister pred l. 1847. Inzaghi, ki je bil sicer Nemeč, je rad imenoval Idrijo kot svoj rojstni kraj. Ljubljanska škofija je dobila iz Idrije dva škofa, sinova rudniških uradnikov: Antona Kavčiča, ki je vladal za časa francoske okupacije in A. A. Wolfa, ki je bil baje rojen v hiši Lapajnetove rodbine na Tomu in ne v Kurjem vrhu, in ki je vladal skoro 35 let. Znanosti pa je Idrija dala predvsem odlične botanike, o katerih bomo govorili posebej. Kot zadnjega rudniškega sodnika moramo omeniti okrog l. 1720. rojaka Jožeta Podobnika. Dalje moramo omeniti nekatero upravne juriste doma iz Idrije, tako Antona Podobnika, rojenega l. 1755., Štefana Lapajnetu in Franca Uršiča iz Sp. Idrije.

JAKOB PETELIN — GALLUS IDRJIČAN?

Velika debata se je bila vnela pred leti v našem slovenskem časopisu o pokolenju J. Petelina. Ali je bil mož Idriječan, ali Ribničan? Naš rojak J. Zazula je prepričevalno in dokazovalno zagovarjal njegovo idrijsko pokolenje. Njegove trditve so se najbrž v glavnem naslanjale na pismeno izjavo Ivana Laharnarja, organista in skladatelja na St. Viški gori, ki je pisal 6. februarja 1937. v »Cerkvenem glasbeniku« sledeče: Ko sem bil še otrok, smo rekli: pojdmo k »Buc« gledat petelina. Mala hišica, ki se sedaj imenuje »Buc«, stoji sredi vasi na prisojni strani. Na steni je bila sta-

rodavna slika sv. Družine, pri vhodu pa je bil naslikan lep in velik petelin. Take starodavne hiše se pri nas še vedno dobe. Ko sem dorastel mi je pripovedoval svak, da je slišal od svoje matere in ta tudi od svoje matere, (vsaka teh oseb je dosegla starost nad 80 let), sledeče: V hiši, kjer stoji petelin, je stanovala pred 100 leti družina Petelin. En sin je šel v Idrijo v šolo, tam je začel orglati in slovet kot najboljši organist tedanjega časa. Za njim je šel v Idrijo drugi brat in tako polagoma vsa družina. Živel so tam prav dobro. Hiša v kateri so stanovali, je sedaj Golijeva, takrat je bila še enonadstropna. Tudi pri Pirou, pod cerkvijo, zraven Trevnove hiše, se je ohranil, kakor trdi Zazula, spomin na Petelinove. Pri tej priliki moramo omeniti, da je bil Jakobov brat odpravnik živega srebra v Nürnbergu. Iz gornjih navedb bi sklepali, da so bili Petelinovi samo priseljenci v Idriji, ne pa pravi rojaki. Vsa zadeva le ni tako jasna, da bi mogli izreči točno in jasno trditve.

POROČILA VALENTINA VODNIKA

O Idriji je pisal Valentin Vodnik v »Popisovanju kranjske dežele« (Vel. Pratica 1795), da je Idrija cesarsko mesto, kjer se živo srebro koplje, katero cesarju okol enega milijona nemških goldinarjev noter nese. 19. aprila l. 1797. poroča iz Idrije v svojih Ljubljanskih novicah: Pisma iz Notranjske strani pišejo, da so Francozi Idrijo obiskali. Je namreč prišlo 600 Francozov in en ge-

neral z njimi po hribih nad Idrijo. Idričani pošljejo dva gospoda njim nasproti. Francozi gredo v mesto, zapišejo, kaj je cinobra in srebra napravljenega, postavijo roko nanj, da je njih, ukažejo pridno delati in pri miru biti. Jesti in piti so hoteli plačati, ali Idričani niso nič vzeti hoteli.

IDRIJSKO NAREČJE

Kaj naj rečemo o naši govorici? Če hočemo govoriti samo o mestni govorici, tedaj se ne smemo čuditi, da je bilo to narečje velika zmes slovensčine in nemščine, deloma tudi francoščine in danes najbrže tudi še italijansčine. Prvi rudarji so bili v Idriji Nemci iz Koroške. Med nje je prihajal potem slovenski delavec iz okolice jih asimilirali, prevzel pa od njih predvsem nemške tehnične izraze in jih po svoje pokvaril. Poleg teh je ostalo mnogo drugih besed, tako, da so nekateri mislili, da je idrijsko narečje pravzaprav koroško, ali vsaj ostane tega narečja. Toda današnji znanstveniki trde, da spada idrijska govorica v skupino slovenskih narečij, da pravzaprav ni to nikako samostojno narečje, temveč je mestna govorica, podvržena vsem mogočim spremembam in vplivom. Osnovo pa ji daje črnovski dialekt iz rovtarske skupine slovenskih narečij, kakor trdi dr. Ramovž, ki ne pozna in ne priznava niti idrijskega narečja niti podnarečja. Iz njegove dialektične karte moremo ugotoviti, da zadevajo ob Idriji tri narečja eno ob drugega. Cerkljansko narečje sega po njegovem, do meje, ki se vleče od Ledin proti Sp. Idriji, od tu čez Potok na Vojsko, odkjer se spusti v dolino Tribuše. Na jugovzhodu mu je sosed črnovski narečje v krajih Črni vrh, Lome, Javornik, Križna gora, Zadlog, Idrijski log in Koševnik. Malo se loči od njega govor v Godoviču, Hotečrščici in Rovtah. V tem pasu pa že prehaja govor v poljanščino na eni ni v

horjulščino na drugi strani, nekaj potez pa je že skupnih z vipavščino. Poljanščina sega na zapadu do bivše gorške meje in do razvodja med Idrijo in Poljanščino, vzhodno od Idrije in do Mravljica nad Zavratcem. Tako dr. Ramovž, ki se vrta okoli idrijskega kotla in oriše meje vseh narečij, le meja črnovrškega narečja proti severu, tj. proti naši dolini ni točna in iz tega bi sklepali, da je idrijsko narečje nastalo na črnovrškem, ali pa sploh nikamor ne spada. Ker pa smo Slovenci, je jasno, da želimo nekam spadati.

Zanimivo je, da so starejši jezikoslovci priznavali idrijsko narečje za samostojno. Prvi, ki ga omenja v svojih razpravah l. 1841., je bil Izmail Sreznjevski. Stiri leta za tem ga ne prišteva več med samostojna narečja. Florinski je dodelil idrijski govor l. 1894. kot podnarečje gorenjskemu dialektu. Mislimo pa, da je z vsako mestno govorico precej velik križ, tako pa tudi z idrijsko »špraho«

ŠTEVILO PREBIVALSTVA L. 1860.

O številu stanovanjskih hiš in o številu idrijskega prebivalstva pravi Hitzinger, da je tedaj štela dolina 395 stanovanjskih hiš in 5413 prebivalcev. Hiše so že tedaj stale posamič in so bile obdane z vrtovi. Belo prepleskanje in zelo čiste zunanosti so med zelenjem nudile lepe slike in poglede.

SV. CIRIL IN METOD V IDRJSKI DOLINI

I. Zazula je zabeležil pravljico o cerkvici v Jaznah, ki je kako uro in pol oddaljena od Sp. Idrije. Ta pravljica nam poroča, da sta šla mimo cerkvice v Jaznah sv. brata Ciril in Metod, ko sta romala na zaslivanje v Rim. Cerkvica je torej stala ob stari poti iz savske doline v dolino Idrije, mimo Sp. Idrije v Kanomljo in čez Oblakov vrh v Tribušu in dalje v Gorico.